

ΣΑ142: ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗ
ΤΕΧΝΗ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ

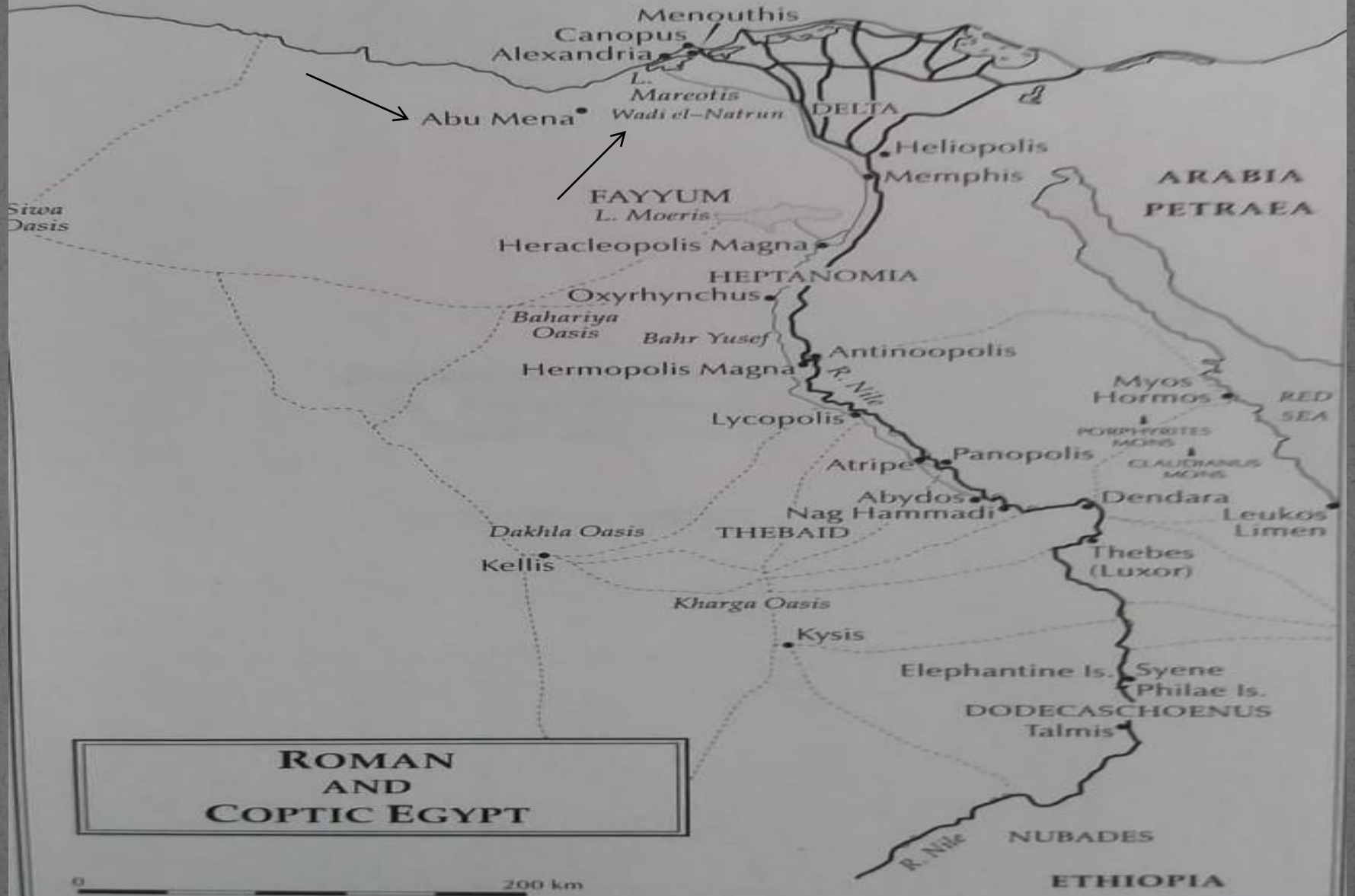
Τοπογραφική προσέγγιση προσκυνηματικού κέντρου
Abu Mina- Τοπική παραγωγή- Συλλατρεία Αγίου
Μηνά και Αγίας Θέκλας

Ακαδ. Έτος : 2019

Βαρελά Κωνσταντίνα

Διδάσκων : Ράπτης Κωνσταντίνος

MEDITERRANEAN SEA

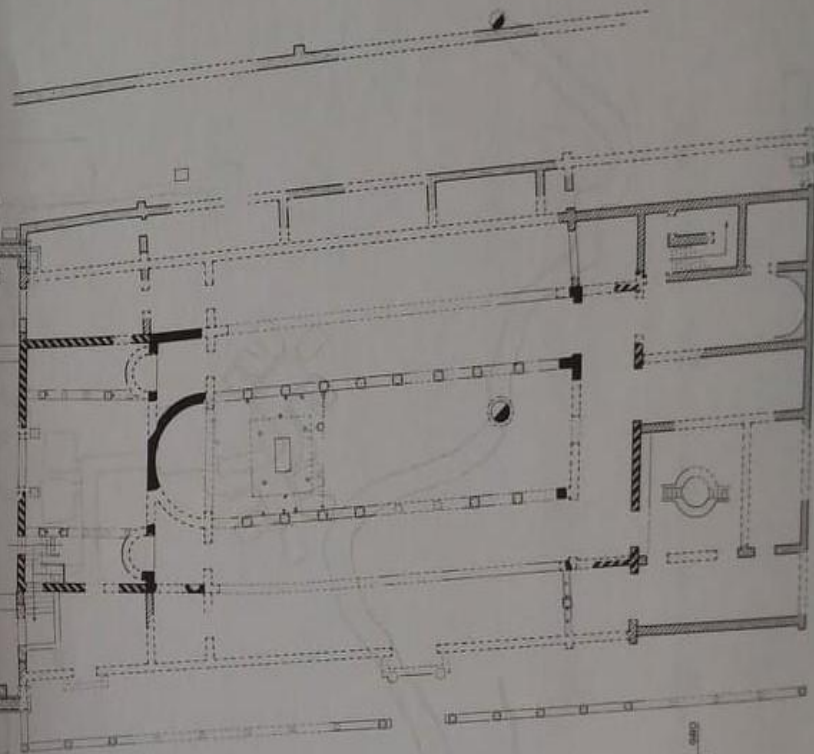
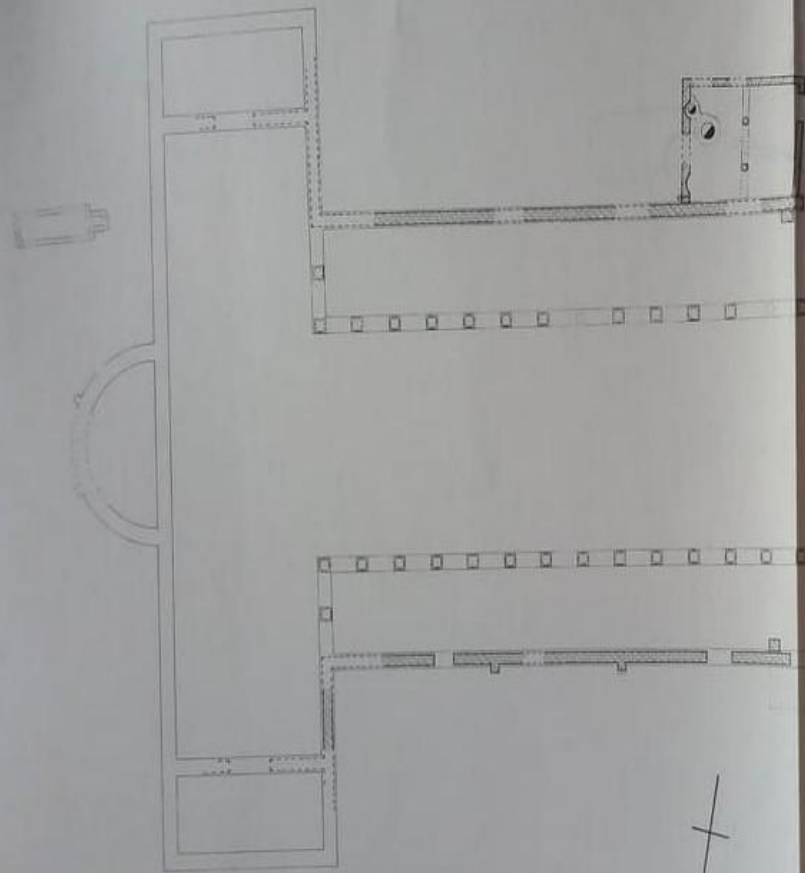

**ROMAN
AND
COPTIC EGYPT**

0 200 km

Μ. Βασιλική/Βαπτιστήριο/Εκκλησία του Μαρτυρίου/Κρύπτη

- ❖ 1^η Εκκλησία (τέλη 4^{ου} – αρχές 5^{ου}): τρίκλιτη βασιλική, μια κεντρική αψίδα πλαισιωμένη και στις δύο πλευρές της από ορθογώνιους θαλάμους (παστοφόρια;)
- ❖ 2^η Μ. Βασιλική (τέλη 5^{ου}): Η μεγαλύτερη εκκλησία της Αιγύπτου. Μεγέθυνση δυτικής πλευράς με την προσθήκη τρίκλιτης αίθουσας, παστοφόρια εκατέρωθεν της αψίδος.
- ❖ Βαπτιστήριο (δυτική πλευρά της 1^{ης} εκκλησίας): Αναδιαμόρφωση. Ένας κεντρικός θάλαμος οκταγωνικού σχήματος με κόγχες.

Αρχιτεκτονικά κατάλοιπα της Μ. Βασιλικής, Abu Mina

- ❖ **Εκκλησία του Μαρτυρίου** (Ιουστινιάνεια περίοδος) : Μεγέθυνση και αντικατάσταση 1^{ης} εκκλησίας από τη Μαρτυρική. Τυπολογικά : διπλό τετράκογχο

- ❖ **Κρύπτη** : Αναδιαμόρφωση παλαιότερης. Δύο μεγάλα κλιμακοστάσια στη δυτική και ανατολική πλευρά. Εξυπηρέτηση μεγάλου αριθμού προσκυνητών. Δύο υπόγειοι θάλαμοι: α) τετράγωνος θάλαμος με θόλο, β) μικρότερος θάλαμος για προσευχή

Αρχιτεκτονικά κατάλοιπα Μαρτυρικής Εκκλησίας

Είσοδος της Κρύπτης

Εσωτερικό της Κρύπτης

Προσκυνηματικό Κέντρο

- ❖ Διέθετε 2 αυλές/πλατείες: α) αυλή των προσκυνητών
β) ανατολική αυλή

- ❖ Το προσκυνηματικό κέντρο του Αγίου Μηνά περιελάμβανε 2 κόσμους :
  - α) τον **θρησκευτικό** στην νότια πλευρά με τις εκκλησίες και το βαπτιστήριο και
  - β) το **δημόσιο** στη βόρεια πλευρά με διάφορα καταστήματα, ξενοδοχεία, δημόσια κτήρια κλπ

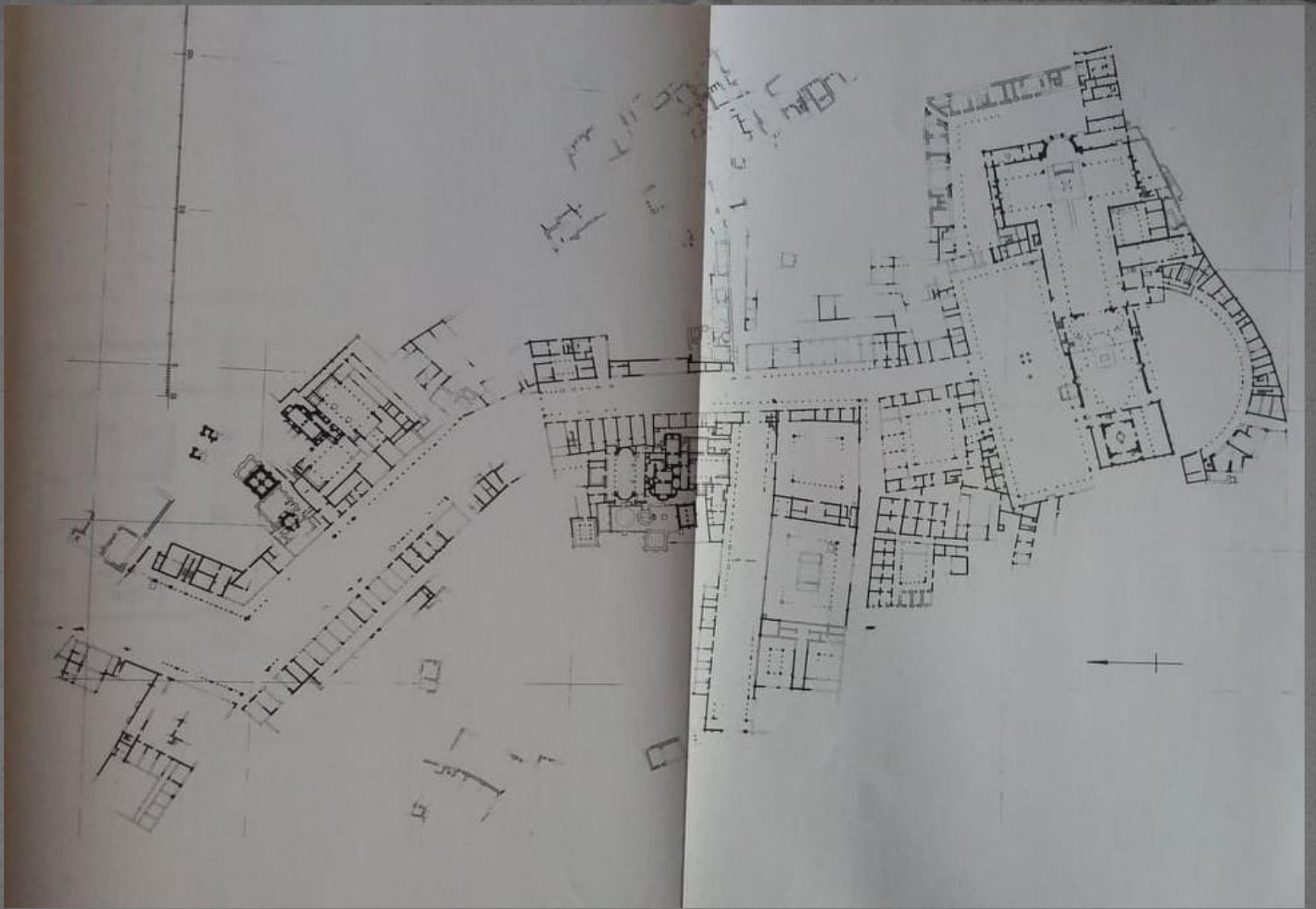
Νότια πλευρά προσκυνηματικού κέντρου

- ❖ Νότιο ημικύκλιο: κτήριο ημικυκλικής κάτοψης με δύο ορόφους. Παροχή ιατρικών υπηρεσιών.
- ❖ Παλάτι: Ανατολικά του νοτίου ημικυκλίου και πλησίον της Μ. Βασιλικής. Ηγουμενείο;
  - Βόρεια πλευρά: αίθριο
  - Νότια πλευρά : αίθουσα υποδοχής
  - Ανατολική πλευρά : αυλή για λειτουργικές εορτές
  - Δυτική πλευρά: τρικλίνιο

Βόρεια πλευρά προσκυνηματικού κέντρου

- ❖ Δύο λουτρά κατασκευασμένα σύμφωνα με το ρωμαϊκό πρότυπο. Βρίσκονταν στα σύνορα του εκκλησιαστικού περιβόλου. Δεν χρησιμοποιούνταν για τις καθημερινές ανάγκες, αλλά στο τέλος της Σαρακοστής, τη Μ. Πέμπτη για τις ετοιμασίες του Πάσχα και για το μπάνιο των νεοφύτων που θα βαπτίζονταν στη συνέχεια.

Εκκλησιαστικό κέντρο Abu Mina

Οχυρωματικός περίβολος / κτίσματα εκτός πόλης

- ❖ Οχυρωματικός περίβολος: Ανέγερση στα τέλη του 6^{ου}-αρχές 7^{ου} . Διέθετε 3 πύλες, στα βόρεια, βορειοδυτικά και νοτιοδυτικά.
- ❖ Εξωτερικά καταλύματα: Κατοικίες και εργαστήρια, όπως πιεστήρια κρασιού, κεραμικοί κλίβανοι κλπ
- ❖ Τάφοι: Υπόγειοι, συχνά συνοδευόμενοι από μνημειακά παρεκκλήσια (οικογενειακού χαρακτήρα)

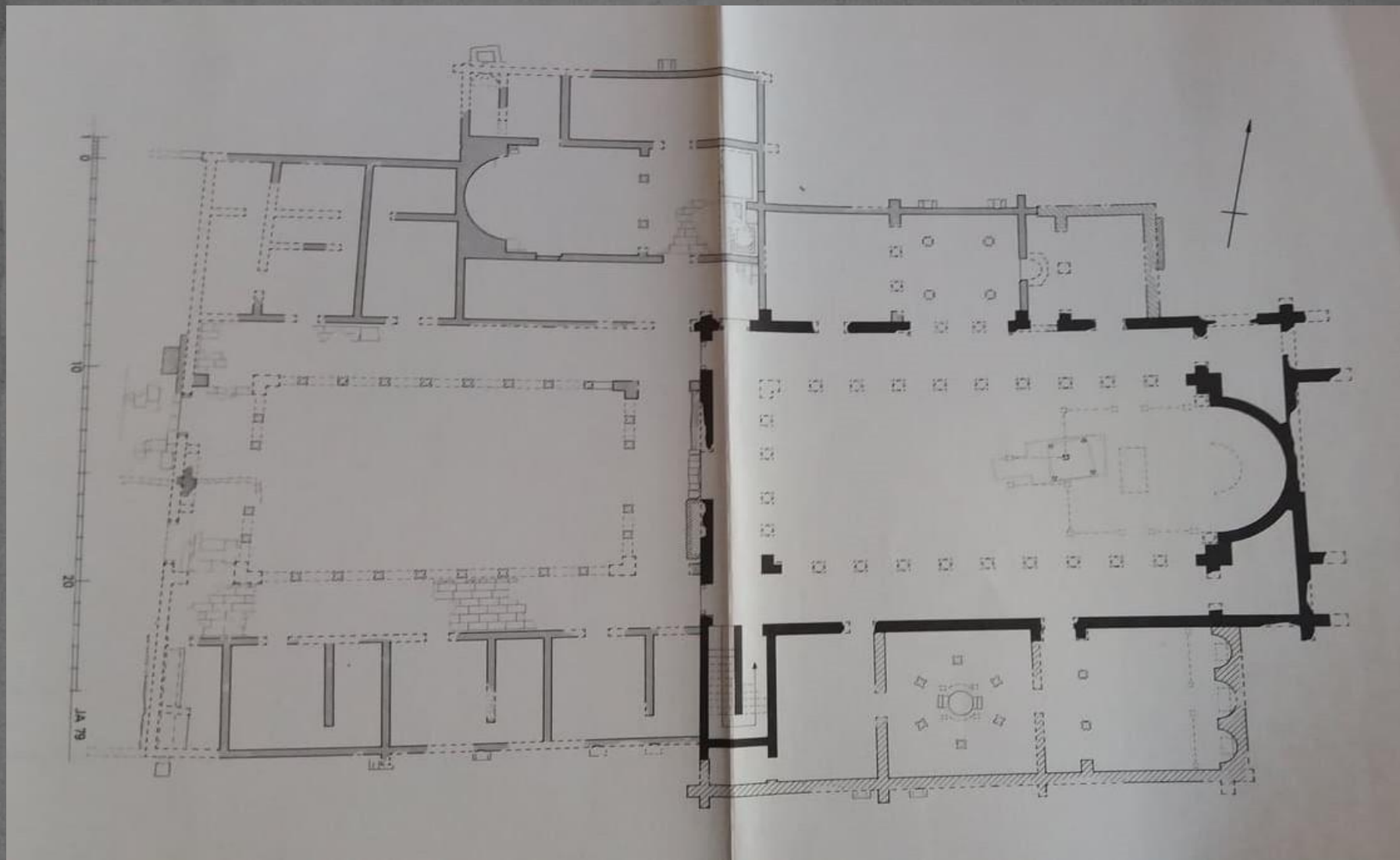

Βόρεια Βασιλική

Βρισκόταν εκτός πόλης. Τρίκλιτη, μετρίου μεγέθους με τριμερές ιερό και σύνθρονο στη μεσαία αψίδα. Διέθετε αίθριο με κατοικίες, αποχωρητήριο, κελλιά, αίθουσα υποδοχής, τρικλίνιο, βαπτιστήριο και παρεκκλήσιο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: 1) εκκλησία εκτός τειχών
2) θρησκευτικά και κοσμικά κτήρια

Μονοφυσιτική η Βόρεια Βασιλική

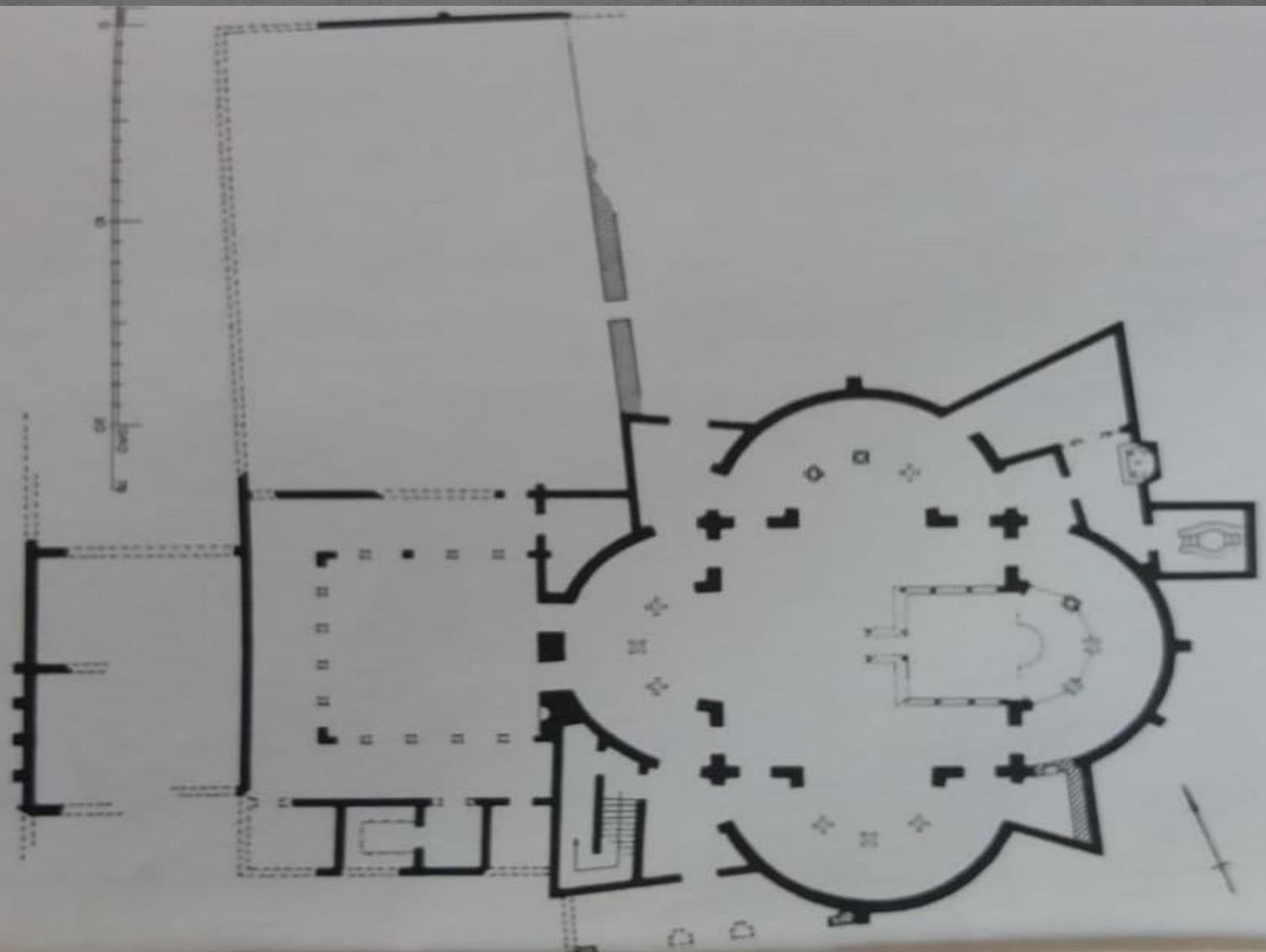
Βόρεια Εκκλησία

Ανατολική Εκκλησία

Βρισκόταν εκτός πόλης. Χρονολογείται στον 6^ο αι.
Κατασκευάστηκε πάνω σε προγενέστερη βασιλική.
Τυπολογικά: διπλό τετράκογχο, όπως και η Μαρτυρική
Εκκλησία. Διέθετε αίθριο, αποχωρητήριο, δωμάτια,
βαπτιστήριο. Γύρω από την εκκλησία υπήρχαν
ερημητήρια μοναχών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Μοναστική κοινότητα

Ανατολική Εκκλησία

Τοπική Παραγωγή

❖ Παραγωγή κρασιού και κεραμικών προϊόντων μεταξύ των τοπικών βιομηχανιών στο Abu Mina :

α) Πιεστήρια κρασιού με εντυπωσιακές διαστάσεις και χωρητικότητα που υπερέβαινε την τοπική κατανάλωση (εμπόριο).

β) Κεραμικοί κλίβανοι για την παραγωγή κεραμικών προϊόντων :

1. λάμπες λαδιού (φωτισμός)

2. φιάλες προσκυνητών

3. μικρά κεραμικά ειδώλια

4. γυναικεία ειδώλια εγκύων (γονιμότητα)

Πήλινες ευλογίες του Αγίου Μηνά

- ❖ Περιείχαν σταγόνες νερού ή λαδιού από τις λάμπες του τάφου του Αγίου Μηνά, από λειψανοθήκες ή από άλλα ιερά αντικείμενα, ως ένδειξη ευλογίας. Οι προσκυνητές κουβαλούσαν αυτές τις ευλογίες από το Abu Mina ως ενθυμήματα και μαζί με αυτές αντλούσαν τη θεραπευτική δύναμη του Αγίου.
- ❖ Σχήμα: κυκλικό ή οβάλ
- ❖ Απεικόνιση: μετωπική στάση Αγίου Μηνά εντός κυκλικού πλαισίου ή στεφανιού δάφνης .Φορά φωτοστέφανο, κοντό χιτώνα και τα χέρια του είναι τεντωμένα σε στάση ευλογίας και προσευχής. Πλαισιώνεται από δύο καμήλες.

Πήλινες ευλογίες του Αγίου Μηνά

- ❖ Αντίστροφη πλευρά: α) παρόμοια απεικόνιση του Αγίου
β) επιγραφή (Ευλογία του Αγίου Μηνά)
γ) διακοσμητικά μοτίβα
δ) απεικόνιση Αγίας Θέκλας μεταξύ άγριων θηρίων

Πήλινες ευλογίες του Αγίου Μηνά

Αγία Θέκλα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- ❖ Κοινός τόπος δράσης: Μ. Ασία
- ❖ Κοινός χρόνος δράσης: 4^{ος} – 5^{ος} αι.
- ❖ Μαρτυρικές δοκιμασίες για την χριστιανική τους πίστη στη νότια Μ. Ασία (Άγιος Μηνάς στη Σελεύκεια, Αγία Θέκλα στη Φρυγία)
- Εικονογραφική έκφραση πολιτισμικής «συνεργασίας» μεταξύ των δύο γειτονικών μαρτυρικών ιερών

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας

